

## د چرگانو کوکسیدوسس

### (Avian Coccidiosis)



د دی رنخ واقع کيدل  
په افغانستان کی  
پېژندل شوي.



#### ۱. تعريف

دغه رنخ د یو زیات شمیر یو حجری پرازیتوно په واسطه چه دایمیریا (*Eimeria*) د جنس پوری اره لری منځ ته راحی دوی دکولمو په سطحی انساجو حمله کوي او په هغوي کي زخمونه او خونریزی منځ ته راوړي.

#### ۲. عامل

۷ نوع د ایمیریا (*Eimeria*) په چرگانو کي دا رنخ منځ ته راوړي. دوی کولای شي چه په جلا ډول اوبيا په ګروپي ډول سره دا رنخ منځ ته راوړي. دوہ نوعه د دوی سخت حالاتونه منځ ته راوړي چه یوه نوع ئي د ایمیریا نیکاتریکس (*E.necatrix*) په نامه یادیروي او وړی کولمی په رنخ اخته کوي او دوهمه نوع د ایمیریا تینيلا (*E.Tenella*) په نامه سره یادیروي چه د سیکوم (*Ceca*) برخه په رنخ اخته کوي.

#### ۳. انتقال

دا یو ساري رنخ دی. دناروغه چرگ د مواد غایطيه و سره د دی پروتوزا سیستونه یا کھوری خارجیږي. او له دوہ ورڅو څخه وروسته سپور تشکیلوی او کله چه د نورو چرگانو په واسطه واخیستل شي د مرض د پیدا کيدو سبب کېږي.

#### ۴. نوع د حیوان چه مېټلا کېږي

چرگانی بواحینی طبیعی میزان دی. د کم عمر چرگان نسبت د بیر عمر چرگانو ته زیات

## په افغانستان کی د خاریو ساری رنونه

حساس دی د ۳-۶ اوینيو په عمر کي چرگان زيات حساس وي. په چرگانو کي معافيت منځ ته راخي اما کراس معافيت (Cross-Immunity) نه تولیديری نو که چرگان په یوه نوع باندي اخته شی د هغې به مقابل کي انتی بادي جوړيری هو بيا د انتی بادي د نورو نوعو په مقابل کي وقايه نشي کولي.

### ۵. کلينيکي نبني

شدت د مريضي د سيسټونو يا پروتوزوا د کھورو د تعداد او په تير وخت کي د مرض څخه د معافيت د توليد د اندازی پوري اړه لري. که چيری کم شمير کھوری ئي خورلي وي نو دير خفيف شکل د مريضي منځ ته راخي او ورپسي معافيت تولیديری. که چيری زيات شمير کھوری وxorل شی او همدا پله د چرگانو مخکي دا رنځ نه وي تير کري او معافيت موجود نه اوسي نو بيا دغه رنځ په شديد دول سره منځ ته راخي. د ۳-۲ ورځي وروسته د سيسټونو د خورلو څخه وينه لرونکي نس ناسته شروع کيری چه چرگان دير ستري او ستومانه معلوميری او د بدن داوبو ضایع کيدل په کښي ليدل کيری. د مبتلا کيدو درجه لوړه او د مریني اندازه فرق کوي. هغه چرگان چه د دی حالت څخه روغ پاتي شوی اوسي معمولاً د نورو انفکشنونو لکه سالمونيلا (*Salmonella*) او کلوستریدوم (*Clostridium*) تر حملی لاندی راخي.

### ۶. غيري معمولي موندنی

تغيرات بالکل برجسته او مشخص وي. نظر په نوع د ايميريا (*Eimeria*) چه کومه برخه د کولموئي مبتلا کريده، رخمونه او خونريزی په کي ليدل کيری. مکوزائي برخه ئي فوق العاده پيريری او د لومن (Lumen) په برخه کي له منځه تللى انساج ليدل کيری. لکه مخکي چه مو وویل ايميريا نيكاتركس *E.necratix* وري کولمي او ايميريا تنبلا (*E.tenella*) د سیکوم يا رنډه کولمه باندي حمله کوي.

### ۷. تشخيص

تداوي ساده او اسانه او د کلينيکي نبني او غيري معمولي حالتونو د منځ ته راتللو پوري اړه لري. که چيری د کولمو دموادو څخه یو سلايد جور او معاینه کرو نو زيات شمير شيزونتونه (Schizonts) د پروتوزوا په کي ليدل کيری.

### ۸. درمنه

د دی رنځ په مقابل کي مختلف درمل موجود دی اما یوه ستونزه د هميشه لپاره پدی کي ليدل

## په افغانستان کی د خاریو ساری رخونه

کېږي او هغه داده چه دا نوعی د دی درملو په مقابله کی مقاومت منځ ته راوړي. عمدې دليل ئی دادی چه دا مختلف درمل د پروټوزوا د ژوند د دوران په مختلفو مرحلو کی اثر کوي او مقاومت د پېدا کېيو د مخنيوی په خاطر باید دا درمل په متنابوب ډول سره استعمال شي.

### ۹. مخنيوی او ګنټرول

د دی رنځ مخنيوی ستونزمن کاردي کله چه دا پروټوزوا په توله نړۍ کی موجود دی بهتره لیاره ئی د بنودرملو استعمال او د حفظ الصحی مراعات کول دي.